

Szvoren Edina

Első videólejátszónk Alsónémediben

Első videólejátszónkat apánk hozta Bécsből, amikor ezerkilencszáznyolcvannyolcban vagy -nyolcvanhétben tanulmányútra küldte a munkahelye. Nem számítottunk ajándéokra. Bele sem gondoltunk, hogy mi történik, amikor egy apa kilenc napot tölt idegenben, a vasfüggöny mögött, távol a családjától. Azt gondoltuk: apánk elmegy Bécsbe, és majd megérkezik Alsónémedibe. Levelet sem vártunk.

Apánk azelőtt sosem járt külföldön. Az utazást hosszan tartó, baljós várakozás előzte meg – és legemlékezetesebb berúgásainak egyike. Apánk nem tudhatta, mit kell csinálni Bécsben, hogyan kell viselkedni az otthon maradt családtagjaival – hogyan telefonálni a császárvárosból Alsónémedibe –, hiszen korábban minden egyes éjszakát egy fedél alatt töltött velünk. Ha mi Alsónémediben voltunk, akkor apánk is ott volt velünk. Ha apánk nem volt ott, akkor mi sem voltunk ott, hanem apánkkal tartózkodtunk valahol máshol. Volt, hogy nyaralni utaztunk apánk testvérének a Somogy megyei nyaralójába, ahol apánk, lévén asztalos, zsalugátereket szerkesztett az ablakokra. Éppen a zsalugáterek fejében tölthetünk ott évente néhány hetet. Ilyenkor apánk testvérének a családja, vagyis apánk sógornője, apánk gyanútlan bátyja, valamint apánk titokban nemzett gyanútlan gyermeke lakott a kisebb, de hűvösebb szobában. Mi pedig a másikban, ami nagyobb volt, de melegebb.

Apánk nem sok mindent vitt magával Bécsbe. Születésünk előtt vásárolt két életre szóló pulóvere, fakult zöld kezeslábasa, két váltás fehérneműje meg a nyikorgó spirálú, nagy alakú kicccfüzete kényelmesen elfért apánk fekete műbőr aktatáskájában. Egy ilyen aktatáska nem illett asztaloshoz, de illett egy pesti asztalosműhely frissen megválasztott vezetőjéhez. Nem illett apánkhoz, de illett egy titokban nemzett gyanútlan gyerek édesapjához.

Apánk nem azzal a szándékkal utazott Bécsbe, hogy majd megveszi nekünk életünk első videólejátszóját. Egyébként is azt hitte, vagy tán azt remélte, hogy a hátról vissza fogják fordítani. „Drágáim”, írta végül Bécsből tanulmányútjának második napján az ő jellegzetes, közepűt horpadt, cipőnyomhoz hasonlatos betűivel. Nem sejtettük, hogy ezek már kipróbált mondatok. „Reggelit, vacsorát kapok.” „Alsónémet egy lehetetlen alakú kis mosdókagylóban lötybölöm este.” „A színház egy Drachengassénak nevezett sikátorból nyílik.” „Ebben a színházban Mirko Šapkának hívják a világosítók vezetőjét.” Apánk azt is írta, hogy az utcákon nagy a tisztaság, a bécsi mozik Anne Bancroft-filmet adnak, s hogy a Drachengasse Sárkány utcát jelent. Viszont csak a képeslap aljára biggyesztette oda, hogy „rendben megérkeztem”, mindennek a végén. Az időrend összekuszálása, a névelő elhagyása az „alsónémet” kifejezés elől, és a tény, hogy drágáinak szólított minket, megmutatta, hogy apánk gyakorlatlan, félszeg utazó. Talán csak az utolsó napon jutott eszébe, hogy ajándékkal kedveskedjen nekünk. Talán az a magyar származású nő figyelmeztette apánkat, aki őt tolmácsként kísérette a kis föld alatti díszletműhelyben, a színpalak mögött, a kis

bécsi kocsmákban, a színház irodahelyiségei közti szűk folyosón, amit a bécsi kollégák alagútnak, stollennak hívtak. Ildiko a drachengassei kis bécsi színház műsorszervezésén dolgozott, akcentussal beszélt magyarul, és a végén rövid o-val írta a nevét: talán ő mondta apánknak, hogy Bécsből üres kézzel hazatérni Alsónémedibe nem lehet. Talán ő világosította föl apánkat, hogy Bécs városát császárvárosnak, a belvárost óvárosnak, az országhatárt, ahonnan nyolcvannyolcban vagy nyolcvanhétben mégsem fordították vissza, vasfüggönynek kell neveznie.

Apánkat a tanulmányútja előtti hetekben nevezték ki a Csokonai utcai díszletműhely vezetőjének. Apánk, mondtuk, a Műhely élére került. Apánk azt mondta magáról, hogy ő a fiúk főnöke. Apánkat, ahogy ő fogalmazott, véletlenségből vagy figyelmetlenségből demokratikus úton választották meg a főnökei. Tőlük kapta a fekete műbőr akatatkáját: a fiúktól. Mikor a kinevezést a Csokonai utcában megünnepelték, apánk a többiekkel együtt emlékezetesen berúgott. Az asztalosok, mesélte, már munkaidőben elkezdtek inni. Beszöktek az alagútba, amely a lerombolt Nemzeti Színház süllyesztőjéhez vezetett, fölkapattak a Műhely udvarán álló neoreneszánsz víztorony legfelső emeletére, ahol az üresen kongó száz hektoliteres víztartály éktelenkedett. Apánk így mesélte nekünk: mikor a lábáról már mindenki leesett, a fiúk taxiba tuskoltak, de én a másik oldalon minduntalan kimásztam. Begyömöszölték az egyik oldalon, kereket oldott a másikon. Apánk nagy súlyt fektetett arra, hogy legemlékezetesebb berúgásai vidám eseményeknek látsszanak.

Mi laktuk Alsónémedi egyetlen négyzetes házának harmadik emeletét, így tiszta időben elláthattunk az évtizedekkel korábban félbehagyott Duna–Tisza-csatornáig. A Duna felől kezdték ásni, de valahol negyed úton a munkálatokkal leálltak. Vízet ugyan nem láttunk a lakásunk ablakából, de volt a tájban egy folytonossági hiány. Apánk azt mondta, mikor tanulmányútjáról, mint mondta, feltöltődve s egyúttal furcsamód kizsigerezve végre megérkezett, hogy magát Bécset is efféle csatornák hálózatként be. Maga Bécs is – Wien, mondta – egy patak, vagy inkább kiszáradni kész folyó neve. Nem horgászni szoktak ugyan a partján, mint a Duna–Tisza-csatorna mentén az alsónémediek, hanem kilométereket futni ruganyos talpú, fehér, nyugati cipőkben. Elfutnak valamelyik hídig, aztán vissza a másik parton. Sok híd ívelődik a bécsi vizeken, kisebbek-nagyobbak. Olyanok, mint a színésznők felvont szemöldöke. A kis bécsi színház, amelyik apánkat mint a Csokonai utcai műhely demokratikus úton megválasztott vezetőjét – a félszeg utazót – meghívta magához, két vízparthoz is közel esett: közel a Duna-csatornához, és közel a Bécs folyó torkolatához is. Úgy gondoltuk, nagy szerencséje van apánknak, amiért nyolcvannyolcban vagy nyolcvanhétben egy névadó patak partján ücsöröghetett.

Alsónémedi házunk harmadik emeleti ablakából nemcsak a csatornapartra nyílt kilátás, hanem a Baromfira és a Vulkánra is. Láttuk hosszan elnyúló barna barakkjaikat, láttuk az udvarukon felszóró villával várakozó targoncáikat. Reggelente a buszról leszálló munkások csoportjai két vékonyka érre szakadtak, egyik a Baromfi, másik a Vulkán bejáratához csordogált, és szorgos munkával, napra nap, ék alakban taposták ki a füvet. Apánk, lévén asztalos, Pestre járt dolgozni, mert a Baromfinál minden fémből volt, a Vulkánnál minden műanyagból, és fából semmi se. Apánk azt mesélte, hogy az ingázó bécsiek nem helyközi buszokkal, hanem gyorsvasúttal közelítik meg a munkahelyüket.

Miután apánk a Műhely élére került, ki kellett tűznie a nevét fakult zöld kezelábasára. Apánkat zavarta, s szinte a munkában akadályozta a saját kítűzött neve. Azt mondta otthon, Alsónémediben, hogy ez a kezelábasa pántján fityegő, hegesztőpisztolyok lángjától fel-felfénylő plastik őt nemcsak feszélyezi, de mozgásában korlátozza, és a látását zavarja meg. Apánknak aztán a vasfüggönyön túli tanulmányútján is ki kellett tennie a nevét. Bécsben viszont, mondta, nem a kezelábasán fityegett, hanem a nyakában lógott egy hosszú, műselyem zsinóron, és a gyomorszáját verdeste, demokratikusan jobbra-balra csapódott, vagy éppen életre szóló műanyag pulóvereinek egyikétől delejezetten a hasára tapadt. Mikor pedig, mesélte, reprezentatív szakszervezeti ebédre volt hivatalos Bécsben, és a bársonyszékeken diszkrétan elhelyezett kis fehér lapocskák jelezték, kinek melyik helyet szánták a szervezők, s ő látta, hogy a drachengassei színház szakszervezetének tisztségviselői, a fehér inges munkásvezetők sorban ráülnek a nevükre, akkor kénytelen-kelletlen ő is ráült a sajátjára. Később tolmácsa, Ildiko világosította fel apánkat, hogy az ilyen ebédek nem reprezentatívak, csak bécsiek.

Apánk valósággal beállított azzal a videólejátszóval. Hiszen apánkra számítottunk, de az ajándéka nem. Vásárfia, mondta apánk, mikor feltöltődve, egyúttal kizsigerelve letette elének a dobozt. Akkor még nem ismertük a kifejezést, de később mind nagyobb kedvvel használtuk, lépten-nyomon ráfogtuk mindenre, hogy vásárfia. Ami nem tervszerűen, hosszú vágyakozást követően jutott a birtokunkba – aszpikos sonka, öt darabos teniszlabdakészlet, csipogó számológép az addigi némák helyett –, az mind vásárfia lehetett. Bécsi tanulmányútjáról apánk a testvére családjának is hozott vásárfiát, de vigyáznia kellett, hogy titokban nemzett gyanútlan gyermeke az ajándék láttán a veleszületett gyanútlanágát ne veszítse el. Féltestvérünk ezézt alagutat kapott, irodafolyosót, más néven stollent, egy cukorral hintett száraz és fullasztó süteményt. Alagút Pesten csak a díszletműhely és az elbontott Nemzeti Színház süllyesztője közt volt elképzelhető, ahol apánk szerint ötvenhatban fegyveres felkelők tanyáztak. Kilenc napos bécsi tanulmányútját követően apánk fejében a különféle alagutak menthetetlenül összekeveredtek: a cukorral hintett, mazsolás alagút a Nemzeti Színház díszletalagútjával, a díszletalagút a drachengassei színház irodafolyosóival, az irodai folyosók a cukorral hintett, mazsolás alagúttal. Egyszer apánk azt mondta, mikor emlékezetesen berúgott: cukorral hintett mazsolatárnákban fegyvert rejtegetnek a felkelők.

Alsónémedi egyetlen négyszintes lakóházát velünk együtt nyolc család lakta. A lakásokhoz tartozó barna postaládák a fűtött kapualj radiátorai fölött sorakoztak, ezézt a lakók októbertől áprilisé frissen, ropogósan kapták kézhez a leveleiket. „Drágáim”, írta apánk egy második képeslapon, amely napokkal hazatérte után érkezett csak meg Alsónémedibe. „Tolmácsom, Ildiko megjátszott akcentusát nehezen viselem.” „Óvárosi sétáimon folyton eltévedek.” „Mirko Šapka ittlétem ötödik napján meghalt egy közúti balesetben.” Volt, amit apánk másodsor is megírt. „Az utcákon nagy a tisztaság.” „Alsóneműmet egy kis mosdókagylóban lötybölöm este”. Ha előző képeslapját, gondoltuk, megtartja magának, akkor az efféle önismétlésektől megóvja magát, megkímél minket. Apánk azt mondta, hogy belőle a bécsi tisztaság új embert faragott. Ez a tisztaság és rend iránt fogékony ember állítólag mindig is ott rejtőzött benne, de csak a császárvárosi élményei hozták ki belőle, faragták le róla a nem

tisztaságkedvelő fölösleget. Mert hogy, lévén asztalos, apánk az ilyen személyiség-változásokat a fafaragás, a szobrászat mintájára képzelte el. Szerinte megváltozni nem gyarapodást jelentett, hanem kevesebbedést, csökkenést, fogyatkozást, ahogyan faragás közben az anyagból tűnik elő a szobor, ami addig rejtve volt.

Életünk első videólejtője aztán rendeltetészerűen sosem működött. De amikor nyolcvannyolcban vagy nyolcvanhétben kicsomagoltuk a gyári kartonból, még maradék nélkül örültünk neki. Amíg apánk kiszabadította dobozából a hungarocell, a hungarocellból a lejátszót, mi azonnal elképzeltük alsónémedi estéinket egy tévénkre csatlakoztatott, piros fényekkel parázsló videólejtő előtt. Naplemente után, mikor majd a Duna–Tisza-csatorna nyomvonala elhalványul, s előbb páratelt csikká, később ólomszínű úrré változik, mi a tévéből, gondoltuk, bármit fölvehetünk, kedvünkre rögzíthetjük és újrarájzhatjuk a műsorokat, bizonyos értelemben tehát megállíthatjuk az időt. Apánk részére a más földrészekén játszódó teniszmérkőzések pillanatait, anyánk részére Szegvári Katalin kedd esti műsorát. Apánk részére Anne Bancroftos, anyánk részére Audrey Hepburnös filmeket. Eleinte azt hittük, mi vagyunk ügyetlenek, életünket mindenesetre egy olyan élet kilátása változtatta meg átmenetileg, amilyenre mi nem vágytunk, amelyet mi korábban nem képzeltünk el.

Kiderült, hogy bécsi tanulmányútja alatt apánk feljegyzéseket készített. Drótspirálos, nyikorgó skiccfüzetében a színházról szóló adatok, alaprajzok, fűrész- és esztergagépek műszaki leírásai között magáncélú jegyzeteket is találtunk: „a Salzgasse házainak ablaka furcsamód kifelé nyílik, és ki van téve esőnek, hónak”. „Reggelim bőséges és ingyenes”, „egy kis bécsi vendéglőben tolmácsommal, Ildikóval néha együtt ebédelek”, írta apánk az ő közepén horpadt, cipőtalpához hasonló betűivel. „Ildiko enyhe, de megjátszott akcentusát nehezen szokom.” Nem esett jól, hogy ezek szerint apánk majd’ minden bécsi mondanivalója elfért két képeslapon.

Apánk ezt a skiccfüzetet egyébként még Alsónémediben szerezte be. Hóna alá csapott, hóna alatt nyikorgó vázlatfüzetével – amelynek spirálja kikezdte apánk életre szóló két pulóverét – bejárta a színház üzemi területeit, megtekintette a szomszédos utcákba kihelyezett jelnezműhelyt, a parókásokat, a festők pincebeli barlangját, ahol a festékszóró pisztolyok hosszú ormányokról, végtelen gégecsövekről lógtak, a világosítók kuckóját, ahol a Mirko Šapkát gyászoló világosítók kucorogtak, végül persze, lévén asztalos, az asztalos műhely korszerű, balesetmentes gépeit. Ildiko hívta így, a tolmács, s aztán átragadt apámra, hogy azok a bécsi gépek nem egyszerűen balesetbiztosak, hanem sokkal inkább balesetmentesek. Ildiko Ausztriában született, de a szülei magyarok voltak, s apánk meglepetésére egy zsidókról elnevezett környékbeli utcában lakott. Apánk korábban sosem gondolta volna, hogy azok után, ami történt, lehetséges volna zsidókról elnevezni utcát, s azt mondta, a Zsidóutca elnevezés Alsónémediben botrányos volna, azon kívül egyetlen utcára sem illene. Apánknak igaza volt. Mi legalábbis nem ismertünk senkit, aki egy ilyen nevű utcában nyugodt szívvel, lelki furdalás-mentesen lakna el. A Kossuth, a Liliom és a Petőfi utca lakói a büntudatukkal együttélni, gondoltuk, nem volnának képesek.

Apánk egyébként nem először találta magát olyan viszonyok közepette, hogy idősebb nők a jelenlétükkel, pénzükkel vagy ebédmehívásokkal segítsék. Anyánkkal is hasonlóképpen indult a kapcsolata. Kezdetben anyánk családjának a pénzéből jártak kertvendéglőbe, pesti könyvesboltba, kölcsönöztek csónakot a római parton,

vásárolták apám életre szóló két pulóverét. Anyánk azt mesélte a fiatalokokról, hogy apánk szeretetteljes konoksága egy kisse a József Attilára emlékeztetett. Bársony nesz inog, mondogatták, mikor párás nyári estéken a Baromfi meg a Vulkan munkásainak csapata ék alakban egyesült a helyközi buszmegálló előtt. Anyánk néha hajlamos volt úgy gondolni magára, mint Vágó Mártára, legalábbis gyakran vont párhuzamot az ő révbe ért, megvalósult szerelmük és a polgárlány Vágó Márta meg a proletár József Attila zátonyra futott kapcsolata közt. Anyánk ugyanis polgárlány volt, apánk pedig, lévén asztalos, proletár. Míg apánk gyöngéi a síró nők voltak, anyánkéi a síró férfiak. Házasságunk története, mondták, egy lecsúszás meg két elidegenedés története. Sokat eveztek.

Ott Bécsben apánk elsikkasztott valami pénzt, amiért a főnökeitől később írásbeli megrovást kapott. Megérdemelten, ahogy évek múltán ő maga is mondta. De azért ott a Műhely élén, az ő véletlenségből vagy figyelmetlenségből demokratikusan elnyert pozíciójában nem háborgatta senki, és még évekig ő volt a fiúk főnöke. Apánk állítólag a munkahelye schillingre váltott ellátmányát költötte Bécsben másra – feltehetőleg éppen életünk első videólejátszójára. Anyánk hiába faggatta őt, honnan jutott, miből telt pénze a videólejátszóra, apánk hallgatott. Amikor első ízben áram alá helyeztük a videólejátszót, és kigyulladtak rajta a fények, már nem volt értelme tovább firtatni a dolgot.

Életünk első videólejátszója igen jól mutatott a tévénk alatt. Bár sajnos elől, a tévé képernyője alatt kellett elvezetnünk a kábelét, mivel a tévészekrényünk háta fedett volt. Lévén asztalos, apánk megígérte, hogy a furnér hátlapot a vezetékek számára megnyitja majd egy tenyérnyi területen, s akkor hátul futhatnak a videólejátszó kábele, ahogyan azt más videólejátszós emberek lakásában láttuk. Ennek a videólejátszónak a süllyesztett csavarjai, csillogó fémdoboza, melegen parázsló piros fényei ugyanis szépek s már szinte bécsiesen előkelők voltak, de a hátlapra szerelt csatlakozóaljzatok, sejtyszerűen szabálytalan körvonalaik, a belőlük kivezetett fekete kábelek alsónémediesen dugdosni valók. Nem szem elé valók: ahogyan apánk féltestvérünk iránti gyöngéd érzései sem voltak azok.

Apánk az úti beszámolóiban feltűnően gyakran élt a „kis, bécsi” fordulattal. Kis bécsi vendéglő, mondta, a drachengassei kis bécsi színház, a Rennwegen fölfedezett kis bécsi elektronikai bolt, kis bécsi motelében a lehetetlen alakú kis bécsi mosdókagyló, a műselyem zsinóron függő kis bécsi névtábla, a kis bécsi garasok az utcai telefon zegzugos járataiban. Apánk tudott egy pesti trükköt: azt mondta, ragasztóval kell bekenni a pénzérmét, s akkor az a telefon gyomrában örökre megakad, így ingyen hívhatók az alsónémedi számok vagy a gyanútlan somogyi rokonok. Csalódnia kellett apánkknak, mert a bécsi telefonokkal, bécsi garasokkal ez a forintos pesti trükk nem működött. Persze egy hozzá hasonló félszeg utazó, mondtuk, éppenséggel az országhívóról is megfeledezhetett. Az elektronikai cikkek boltjába, ahol a videólejátszót szerezte be, Ildiko is elkísérte apánkat, hiszen nélküle aligha értette volna meg az árusok magyarázatait. A használati utasítás legfontosabb kifejezései fölé is apánk tolmácsa róttá föl kis, bécsi betűkkel, hogy mit jelentenek. Talán ennek az Ildikónak a fordulatait vette át önkéntelenül apánk, amikor a bécsi dolgokat előttünk, családtagjai előtt újra és újra kicsinek meg bécsinek titulálta. Titulálás közben pedig, úgy sejtettük, zavartalanul gondolhatott Ildikóra.

Apánk hozott magának egy sapkát. Ez egy eltékozolt bécsi sapka, mutatta, nem Mirko Šapka fejedője. Fejébe húzta, és körbe forgott vele előttünk, mint a Baromfi és a Vulkan munkásai, mikor a gyárkapunál megmotozzák őket. Apánk a sapkát a drachengassei színház 80-90 férőhelyes nézőterén, egy felcsapható széktámla mögé szorulva találta, a Sárkány utcai színház nézőterére a bécsi közönség ugyanis ruhatárhasználat nélkül beléphetett. Az eltékozolt sapka színes volt, kötött, amilyet nem árultak, nem is hordtak akkoriban Pesten vagy Alsónémediben. Mivel, ahogy apánk mesélte, a széles bécsi utcák, a patakok – kiszáradni kész folyók – medre, a nyitott vagy császári időkben örök időkre betemetett vízjárta árkok szélcsatornáként szolgálnak az Alpok lejtőiről érkező szeleknek, apánk a sapkát gondolkodás nélkül használatba vette. Lebukástól való félelmében ugyan válla közé sülyesztett fejjel, s mintha éppenséggel a Zsidóutcában kellene lagnia, rossz lelkiismerettel róttá a bécsi óvárost, hogy majd csak Alsónémediben merje kihúzni magát.

Apánknak beszámolót kellett a tanulmányújáról írnia, s ennek a beszámolóknak egyidejűleg kellett szakmainak meg gazdaságinak lennie. Gondterhelten lapozgatta spirálos vázlatfüzetét, nézegette Bécsből küldött képeslapjait, és napokba telt, mire középtájt horpadt jellegzetes betűivel megírta – ahogy ő mondta, papírra vetette – a vázlatot. Először kis bécsi garasokat rajzolt a felsorolásban szereplő tételek elé, hogy könnyebben kiismerje magát a részösszegek és végösszegek, a balesetmentes esztergagépek és bécsi programpontok, a hivatalos vacsorák és Ildikóval elköltött ebédek között. Aztán a kis bécsi garasokat besatírozta, megvastagította és megnagyobbította, így azokból nagy, bécsi garasok lettek. A nagy, bécsi garasokat forinttá alakította, a forintok köré éles tuskézetet rajzolt, a tuskézetből kristályalakzatot formált, a kristályalakzatot pedig csillagszerűen szétsugárzó körvonallal kerítette. A szakmai és gazdasági beszámolót végül anyánk szövegezte meg.

Apánk legemlékezetesebb berúgásai – mikor például életre szóló pulóvereinek egyikét cigarettaparázzsal égette ki, vagy mikor Anne Bancroft erős szemöldökét skiccelte alsónémedi lépcsőházunk meszelt falára – nem örömhírekhez, tragédiákhoz, vagy hosszan tartó, baljós várakozásokhoz igazodtak. Apánk maga mondta anyánknak, hogy ne keressen ok-okozati összefüggést a berúgások és élete eseményei között, ezek merő véletlenségből eshetnek olykor egybe. És ezek a berúgások, mondta, vidámak, nem szomorúak. Mikor pedig azt mondta, ok-okozati, mi azt hittük, apánk máris dadog, apánknak máris összeakad a nyelve. Mi sosem láttuk, hogy inna. A jelenlétünkben vagy színjózan volt, vagy már menthetetlenül részeg, és sosem láttuk, milyen az átmenet.

Apánk megtekintett a drachengassei bécsi színházban egy előadást. „Életre szóló élmény”, jegyezte föl a vázlatfüzetébe. Az előadás délutánján apánk megmosdott lehetetlen alakú, kis bécsi mosdókagylója fölött. Levette munkaruháját, a fakult pesti kezeslábast, amelynek mellzsebéből minduntalan kiesett a collstok meg az ácsceruza – sokat szidta apánk ennek az egyébként kényelmes kezeslábasnak a túl rövidre szabott mellzsebéét –, mert az életre szóló előadás estéjén életre szóló pulóvert kellett viselnie. Apánk attól félt, hogy bármelyik pulóverét veszi is föl, ki fogják nézni az elegáns bécsiek, ezért megfordult a fejében, hogy az előadást kezeslábásban, névkártyáját a kezeslábasa pántjára tűzve, a színfalak mögül kellene megtekintenie. „Leart adnak.” „Tolmácsom, Ildiko rábeszél az előadásra”, írta apánk horpadt betűivel

a skiccfüzetébe. Amikor aztán apánk meglátta a drachengassei sikátorból nyíló bejárat felé igyekvő farmerdzsekis, fekete garbós férfiakat és tornacipős nőket, megkönynyebbülhetett. Sosem gondolta volna, hogy a császárvárosi közönség alig különbözik a Baromfi vagy a Vulkan bejárata felé igyekvőktől. Ildiko a művészbejáronak is beillő cementlépcső tetején, a drótüveges előtető alá húzódva, feje fölött a Mirko Šapka halála miatt kitűzött gyászlobogóval várta apánkat. „Ildiko sárfoltos sportcipőben, ázott frizurával.” „Szép előadás volt. Learben magamra ismerek.” Ezt nem értettük. Talán Ildiko mondta apánknak, hogy a főbb szereplőkben magára kell ismernie.

Apánk nehezen ismerte be, hogy életünk első videójelmezőjével kudarcot vallott. Hiába vizsgáltuk a tévét minden irányból, hiába fordítottuk kopolytűszerű nyíladekaid magunk felé, hiába állítottuk a hátul hordott hasat a lámpafénybe, nem találtunk rajta egyetlen nyílást vagy csatlakozót sem, amely a lejátszó kábeleinek befogadására alkalmasnak látszana. Így aztán a tévészekrény hátlapját apánk egy tenyérnyi felületen ezerkilencszáznyolcvannolcban vagy -nyolcvankilencben végül mégsem nyitotta meg. Ez a tévé meg ez a videójelmező ok-okozatilag nem összeköthető, jegyezte meg anyánk: tolmácsod, Ildiko nem tudhatta, hogy bécsi kábelek alsónémedi tévékbe sehogyan sem illenek.

Apánk bécsi utazását hosszan tartó, baljós várakozás követte. Legemlékezetesebb berúgásainak egyike is ezekre az időkre esett. Apánk, az eltékozolt bécsi sapkával a fején, az alsónémedi ház harmadik emeleti ablakában állt. Láttuk, hogy homlokához illesztett ujjai a Vulkan, a Baromfi felsrófolt villával várakozó targoncáit utánozza. Barcogott nekik, mint a hím szarvasok, majd kijelentette, hogy a felkelők cukorral hintett mazsolatárnákban fegyvert rejtegetnek. Apánk és anyánk másnap kétfelől markoltak meg egy alsónémedi létrát. Védekezésképp húzták maguk közé, aztán proletárdühükben, polgárharcukban addig szorongatták, ádázul és némán addig rázták, amíg összecukló lábai be nem csípték a kezüket. Rázták és rázták. Nem értettük, apánk miért jött vissza Bécsből. Feltöltődve, ám furcsamód kizsigerelve ellakhatott volna tolmácsa Zsidó utcai lakásában, a Salzgasséra néző, megvetemedett ablakok kifelé nyíló szárnyait pedig, lévén asztalos, ő gyalulhatta, ő igazíthatta volna a keretbe. Ha még zsalugátert is szerkeszt a Salzgasséra néző ablakokra, legemlékezetesebb berúgásai kis bécsi csalódásokkal eshettek volna egybe, közepűt horpadt betűit alsónémedi postaládánk tarthatta volna melegen, az időt pedig tolmácsa, Ildiko videójelmezőjén állíthatta volna meg.

